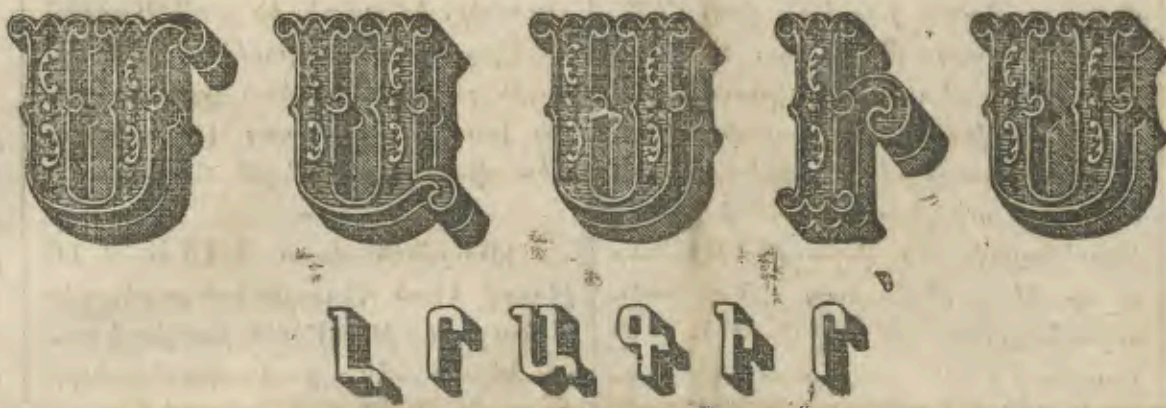

Յարկան գինն է . . . 140 զր2
Վեցամսեայ . . . 75 . .
Եռամսեայ . . . 40 . .
Մէկ ծանուցումը տողին 3 դրուուշ է :
Ստորագրութիւնները կանխիկ են :
Ստորագրութիւնները ամեն ամսոյն 1 թի
եւ 16 թի կը սկսին :

Դուրս երթալիք լրագրներուն ծախու
ծախը առնողին վրայ է :
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ
եւ ինչ գրութիւն, խմբագրին պիտի
ուղղուի . եւ ասոնց ծախու ծախ
քը խրկողին վրայ է :

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԱՅՏԱՆԳՆՈՒՊՈՒՄ 10 ՄԱՐՏ

Խաղաղական խնդրոյն լուծմանը հա
մար մէկ կողմանէ Միջին Խաղաղայ եր
կիրներուն մէջ ընդհանուր քուէարկու
թիւն եղած ժամանակը, միւս կողմանէ
մեծ տէրութեանց մէջ ալ բանակցու
թիւնները կը շարունակեն :

Ենթադրելով որ շարժում եկած եւ
բողոքական լրագրները քանի՞մը պաշտո
նական ծանուցողները կը հրատարակեն,
որոյ մէջ յայտնի կը տեսնուին մեծ աւե
րութեանց իւրաքանչիւրին այս կարեւոր
եւ դժուարալոյծ խնդրոյն նկատմամբ ու
նեցած քաղաքականութիւնը :

Գաղղիա ինչպէս որ նախընթաց
թիւերով ալ ըսած ենք, Սիւլիսթրանքա
յի հաշտութեան ժամանակը երկու կայ
սերաց մէջ եղած կարգադրութիւնն
լուծու գործարարութեան անհնարութիւ
նը տեսնելով, խաղաղական խնդրոյն ու
րիշ հնարաւոր լուծում մը գտնելու
աշխատած ժամանակը, միանգամայն
Սիւլիսթրանքայի կարգադրութեանց ան
հնարութիւնը հասկըցընելու կը ջանայ
Եւստրիոյ կառավարութեան, թէ եւ
մինչեւ հիմայ նոյն կարգադրութեանց դու
նէ մէկ քանին գործադրելու համար ալ

աշխատելէ ետ կեցած չէ, եւ ասանով
կուզէ իր տուած խօսքին պատիւը անա
րատ հանել խնդրոյն մէջէն :

Եւստրիոյ կառավարութեան հա
ղորդող պաշտօնեայ Մ. Թուլէնէլ փե
տրովար 12/21 ին ծանուցողի միջոց
ից Սարտենիայի կառավարութեան ու
լուծու մէջ հետեւեալ առաջարկութիւնները
կընէ :

1⁰ Բարմայի ու Մոնէնայի դքսու
թիւնները բոլորովին Սարտենիայի հետ
միանան :

2⁰ Ռումինիայի պաշտական գաւառ
ները Պապին տարեկան տուրք մը վճա
րելով՝ անոնց աշխարհական կառավարու
թիւնը փոխանորդաբար Սարտենիայի
Թագաւորին յանձնելի :

3⁰ Թուրքիայի մեծ դքսութիւնը
գատ եւ անկախ իշխանութիւն մը ըլլայ :

Եւստրիոյ կառավարութիւնն ըրած
ժամանակը Ս. Մարթինի կայսրը խօսք
կուտայ Սարտենիայի կառավարութեան,
որ եթէ ասոնց հաճութիւն տալու ըլլայ,
ինքը պատրաստ է ամեն հնարաւոր միջոց
ներով աշխատելու եւ ասոնց գործադ
րութիւնն յաճողներէն թէեւ պատե
րազմ ընել հարկ ըլլայ . իսկ թէ որ չըն
դունի, այն ժամանակը Գաղղիա ալ ինք
զինք պատասխանատուութիւնէ ազատ հա
մարելով, Սարտենիայի կառավարութիւն
նը մինակ կը թողու ետքէն ծագելը ա

մեն դժուարութիւններուն մէջ :

Եստրիոյ ըսելէն ետեւ Մ. Թուլէնէլ
Սարտենիա Եւստրիոյ գաւառներուն խն
դիրը ձեռք կառնու եւ հետեւեալ խօս
քերը կընէ :

Եւստրիոյ չեմ կընար լնցընել ասոնց
քանի՞մը խօսք ալ Սարտենիա եւ Եւստրի
թեան վրայ խօսելու : Պայտեր կառավարութիւնը
ցաւեցաւ այն տարածում եւ տարողեւ պնծաւ
նութեան վրայ որուն այն խնդիրը նիւթ եղաւ ը
րազող մէջ : Բայց ասալ չկրնար ժխտել որ այս
խնդիրը որ ըստ օրէ ուժ գտած ուշադրութեան
արժանի կործինք մը յայտարարութիւնն է :
Պատմական աւանդութիւններով հաւանաբար է,
որ Եւստրիոյ լեռնաց ստորադքսաւոր տէրութիւն
մը կարգադրութեան մէջ շահուցը պնծաւ եւ որչափ
որ այս նամակին մէջ նշանակված կարգադրութեան
մէջ խաղաղ բոլոր տէրութիւնները Սարտենիայի
հետ չեն միանար, այսու ժամանակը արտաքին
յարաբերութեանց նկատմամբ նոյն կարգադրու
թիւնը մի եւ նոյն տրիւնները ունեցած ըսել է :
Ուստի նոյն նախատեսութիւնները՝ որչափ եւ
հեռու ալ եղած ըլլան ստուգել, նոյն երաշխա
ւորութիւնները կը պահանջեն . եւ այս ենթադ
րութեամբ Սարտենիա ու Եւստրիոյ կոմսութեան
ստացումը մեր առջեւ կը ներկայանայ իբրեւ աշ
խարհագրական հարկ մը մեր սահմաններուն ա
պահովութեան համար : Ուստի պէտք է այս
կէտին վրայ հրաւիրել Եւստրիոյ կոմսին ու
շահութիւնը . բայց միանգամայն իմացունելը
իրեն, որ մենք չենք ուզեր յիշեալ երկիրնե
րուն բնակչաց կամքը բռնադատել . սակայն գատ
կայսեր կառավարութիւնը չպիտի դանդ ընէ,
երբոր ժամանակը եկած տեսնէ, Եւստրիոյ
մեծ տէրութեանց ալ կամքը հարցընելու, որպէս
զի իր վարձուքին առաջնորդող իրաւունքները

սխալ չմեղման :

Եւստրիոյ ըսելէն մէջ ինչպէս յայտ
նի կը տեսնուին երկու գատ եւ որոշ
խնդիրներ կան, մէկը բուն խաղաղական
խնդիրը, երկրորդն ալ Սարտենիա եւ Եւ
ստրիոյ խնդիրը : Սարտենիայի կառավա
րութիւնը այս երկու խնդրոյն վրայ կը
կու գատ պատասխան զրեց :

Եւստրիոյ մէջ խաղաղական խնդրոյն
լուծմանը համար Գաղղիոյ ըրած վե
րոյիշեալ առաջարկութիւնները քննե
լով՝ Քալուր կոմսը կընէ թէ անոնց
գործադրութիւնն այնպիսի ծանր դժ
ւարութիւններու կը հանդիպի որոնք
յայտնելու կարող չէ Սարտենիայի կա
ռավարութիւնը : Արդարեւ այս առա
ջարկեալ կարգադրութիւնը Սիւլիսթր
անքայի հաշտութեան հետեւեալ օ
րը յուսացվածն չառ աւելի տրեկ եւ
օգտակար է խաղաղացոյ : Թէ որ այս
կարգադրութիւնն այն ժամանակը ա
ռաջարկվէր, առանց մեծ դժկամակու
թեան մը կընդունվէր խաղաղութիւնն :
Բայց հիմա անոնք չէ : Սիւլիսթր Խա
ղաղ ժողովուրդներն իրենց վնասը ի
րենք որոշելու իրաւունքներուն վրայ
խորին կերպով համոզված են, եւ այս
համոզումներն ալ աւելի ամրացած է դադ
ղեացոյ կայսեր կառավարութեան կող
մանէ կրկին կրկին եղած վստահացուցիչ
յայտարարութիւններով թէ իրենց կա

ՏՐԵՆՈՒԹԻՒՆԻՐ ՀԱՅՐԵՆԵԱՅԻՐԻ

Դ.

Հայոց պատերազմի մասին

(Հայոց պատերազմի մասին)

24 փետր. 1860 Փարիզ.

Թէ որ դարձեալ քննութիւններէն
արդեանց փոխանակ աղբայրնք ոչնչու
թիւն եւ ձանձրոյթ կը տեսնան, բնէ
որ դարձեալ արգիւնարար գրոց սով
կը քաշեն կոր : Արեւայ ըլլալ, որ վար
ժապետ մը առանց դասագրոց իր աշա
կերտացը ձեռագիր դաս պատրաստէ,
բայց դարձեալ մը հարկաւոր ամէն ուս
մանց հմուտ վարժապետ մը փնտրելի մը
է, որուն ոչ միայն անձը, այլ եւ անու
նը անգամ չիկայ գեւ մեր մէջը : Բնու
թեան ձեռքէն երբեմն Եւստրիոյ մը
կըլլան անակոնեանի բան չէ, բայց երբոր
քննութեան անկախ մեղի դանալը կը տես
նանք, նե, անոնց մարդը թողելու, դու
յայեալ գրոց ետեւէն վաղելու ենք :

Գործադրաբար, աղբայրնք գիտունն
ընէ այս կարծեաց վրայ ալ համաձայն
չեն . վասն զի, ուսումնական գրոց խօս
քըն եղած տեսնել, ոմանք կըսեն թէ,

«Գասառու չեղած տեղը դասադիրքն ինչ
կընէ :» - Եւ զի կըսեն, հայրենակից . բայց
զիրք չի գտնուած տեղը դասադիրքն ինչ
կընէ : Գիրքերէն դասադիրք մը ելլալ
անհնար չէ, բայց դասադիրք մը զիր
քեր ելլալուն մեծ յոյս չիկայ մեզի դու
նէ առ ժամ : Եւստրիոյ հաւուն եւ հաւ
կիթին խնդիրն է որուն լուծմանը երկար
ատեն չունենալու, ժամանակին կար
ձութեան տեղը բանակաւորութեան լու
սով լեցունելու ենք : Եւստրիոյ հաւ
հաւկիթէն կըլլայ, թէ հաւկիթը հա
ւէն . եւ ասոնց երկուքն ալ տեսայ փո
խադարձաբար, բայց չեմ կըրնար իր
հաստատել, թէ երկուքին որն է նախա
տեղը : Գուցէ կըսեն որ հաւն է . եւ ալ
չեմ կըրնար ատար ներհալը պիտի, ու
րով հետեւ իրենց սկընդակից չեմ անձամբ
բայց ինչ գիտես որ արարին առաջին
հաւը նախապատրաստ հաւկիթէ մը չը
հանեց : Ար խոստովանիմ, որ մարդը
զիրքէն առաջ է, բայց գիտութիւնն ալ
մարդէն առաջ է, եւ մարդն անկիւնը ինչ
մարդը գիտեր եւ ստացեր է : Եւ թէ որ
ընդհանուր բնութիւնը մարդու իմացա
կանութեան ընթերցանելի զիրք մը ըլ
լան անտեղի կամ լոյ բանաստեղծական
մատուցութիւն մը չէ նե, խոստովանու

թիւնս ետ առնելու, եւ զիրքը մարդէն
առաջ դասելու կը պարտաւորիմ :

Ինծի կը հարցունես նե, անկեղծա
բար խօսելով, զիրքին կամ վարժապե
տին նախնութիւնը հասկընալու յոգ
նած անդերնիս, զիրքն ալ վարժապետն
ալ մեզնէ կը փախչին կոր : Հայոց աղ
պին մէջ զիրք չիկայ, վարժապետ ալ չի
կայ . աղբէն դուրս մենք ասոնց ո՞ր կը
նանք պատրաստ դռնալ, ու քիչ ուշա
ձգամք մեզի սեպհականել : Թէ որ մը
տաճութեան մէջ չեմ սխալուիմ, Հա
յոց համար՝ հայկական քերականութե
նէ՝ աղբայրն պատմութիւնն եւ կրօնա
գիտութիւնն իր գատ, ամեն դիտութեանց
եւ ուսմանց զիրքերը, որ կուղես նե հա
կամ հաւկիթ համարէ, ջուրին անդի
զին օտար լեզուաց վարժապետին ետին
կազմ եւ պատրաստ կեցած է : Գուցէ
անցիր, վարժապետը վերցու, քեզի հար
կաւոր եղածն առ, մարդ արդէն չըլ
լար : Հայոց աղբին լոյսն ու լուսաւորին
ենք ըսող թարգմանիչներուն կը մնայ,
որ լեզուին աշակերտած տեղերնին, խո
նարհարար եւ երկայնատեղութեամբ գի
տութեան ալ աշակերտին, եւ այնպէս
գիտաբար եւ ոչ աղիտաբար, ինքնօրէն
կամ թարգմանութիւն դասադիրք զրեն, ու

վարժապետ եւ աշակերտ միանգամայն
հասցունեն հայկական դպրոցաց մէջ :

Ուր է ուրեմն այդ հսկաներուն դու
ձը, որոց ձայնը Հայոց ականջները կը
գոռացունեն երկու օրը մէյմը, եւ երեկ
չէ մէկալ գիշեր ալ, ոչ միայն գրաբա
զգիտցող Հայոց, այլ եւ հրաւիրեալ
դպրոցացոց ականջներն ալ թնդացու
ցին Եւստրիոյ փոխանակ անխնայ
բերգութեամբ : Հայոց աղբն իր բա
նական կարիքը լեցուցեր, ու բարեկեն
դանի հանդերձանաց, արտասանած բա
ռերը հանդիսականներուն պէս չհասկը
ցող դերասաններու, եւ դժբաղդաբար
հասարակութեան անպէտ եղած լեզ
ւով արուեստակալ խաղողերգութիւն
ներու կոպտանէ : Բարեկենդանն է, ըսէ,
եւ արեղաթողն արեղայից համար ըլլա
լուն, Սիւլիսթրի հերկայ ծեծելուն
տեղը, եկեր Փարիզ ողբերգութիւն կը
խաղցունեն, եւ ան ալ, բուն բարեկեն
դան ընկու համար, իրենց եւ հասա
րակաց անձանք լեզուաւ : Եւստրի
թող ըլլայ . անցնելը բարեկենդանին հը
րալն ողբերգութիւնները . բայց բանի օ
րերն ալ կը տեսնանք, որ մեծ դժուա
րութիւն ունին այդ մեծ համարները
« զեջանել ի բարձր քննութեանց զիտա

մացը հաճախ մասնաւոր կառավարութիւն մը չլիարձակուած ժամանակները իրենց վրայ : Սարտենիայի կառավարութիւնը Միջին Իտալիայի կառավարութեանց պէտքի հաղորդակցութեան համար անհրաժեշտ էր հաւանաբար ազդեցիկ կամքը պիտի խմանան ընդհանուր քուէարկութեամբ :

Սարտենիայի կառավարութիւնը կը խոստանայ որ Միջին Իտալիայ ժողովուրդներն ինչ կամք ընեն՝ ինքը պիտի ընդունին : Թէ որ Թոսկանայի ժողովուրդն ուզէ առանձին իշխանութիւն մը ըլլալ, Սարտենիա անկեղծաբար պիտի աշխատի անոնց փափաքին կատարման : Կոյն ընթացքը պիտի բռնէ նաեւ Ռոմանիայի գաւառներուն եւ Բարմայի ու Սօթենիայի գրաւութեանց նկատմամբ : Թէ որ ընդհանուր, այս ամեն գաւառները անգամ մը ալ եւ յայտնի կեդրով Սարտենիայի հետ միանալու հաստատ կամքներն յայտնեն, Սարտենիայի կառավարութիւնը ալ չկրնար դիմ կենալ : Ուզեալն է չկրնար : Ուստի միութեան հաւանախոսութիւնը կանխաւ ընդունելով, Սարտենիայի կառավարութիւնը ծանր պատասխանատուութեան մը ներքեւ կը մտնէ : Համագլխաւ է, որ ինքն ինքն Սարտենիայի հետ միանալու ուզեն եւ ինքն ալ մերժէ, Իտալիայ մէջ իր բարոյական իշխանութիւնը բոլորովն պիտի կորսնցնէ, եւ նիւթական զօրութեամբ միայն կառավարելու կը հարկադրին : Ուստի երկրին պատիւն ու շահը իրաւաւ կուտան Սարտենիայի թաղապետին եւ անոր կառավարութեանը, որ ամենէն մեծ փառանքներն աւելն առնուէ : Բայն թէ Իտալիայի ազատութիւնը փոխանցել մէջ գնէ, որուն համար Պաղլիսա ալ այնչափ զոհ ըրաւ :

Երկրորդ ծանուցադրին մէջ Վաւուր կոմսը Մ. Թուրքիէն ըրած վերոյիշեալ յայտարարութիւնները յիշելով, կրնէ թէ Սարտենիայի մեծնալը Պաղլիսայ փոխադարձ ըլլալուն թէ եւ չկրնար ամենեւին հաւատալ, այսու աւանդակն, Սարտենիայի կառավարութիւնը

նր չկրնար ուշադրութիւն չընել ժողովուրդը բաղձանքը յարգելու վրայ հիմնեալ առաջարկութեան մը : Արեւմտ Իտալիայի կառավարութեանը չկրնար երբեք համար Սալոնի տանը այսչափ դարերէ ի վեր փառաւոր օժիտն եղած երկրին որ եւ է մասը ու ընդէ տալու կամ փոխանակելու՝ որչափ մեծ փոխարկնութիւններ ալ որ ձեռք բերէ, բայց չկրնար նաեւ ուշադիր չըլլալ այն փոփոխութեանը որ Իտալիայի վերջին անցքերն ըրին Սալոնի եւ Կիլիկիայի կոմսութեան ժողովուրդը կառավարութեան մէջ : Եւ երբոր Սարտենիա իրաւունք կը պահանջէ Իտալիայ ժողովուրդը համար իրենց վեճակը իրենց արտելու, անիրաւութեան ըրած կըլլայ թէ որ Եւրոպայ լեռնայ միւս կողմէ ըրնակեալ իր հպատակներուն ալ իրենց կամքը ազատաբար յայտնելու իրաւունքը չձանչնայ :

Եստեղ եւ ահա իտալական խնդրոյն լուծմանը վրայօք Պաղլիսայ ու Սարտենիայի կառավարութեանց քաղաքականութիւնը եւ բռնած ընթացքին :

Սարտենիա հաստատութեամբ միաքաղաք զրոյցէ Բարմայի եւ Սօթենիայի գրաւութիւններէն զատ՝ Ռոմանիայի պապական երկրներն ու Թոսկանայի մեծ գրաւութիւնն ալ իր տէրութեանը հետ խառնել թէ որ ժողովուրդներն այնպէս ուզեն, եւ ուզելուն ալ ապրիլայս չկայ :

Արտի թէ Պաղլիսայ կառավարութիւնն Եւրոպայ կառավարութեան ալ ծանուցադրի մը իրենցով Սարտենիայի կառավարութեան վերջիշեալ առաջարկութիւններն ընելուն պատճառները բացատրած է : Երբոր Եւրոպայ Եւրոպայ ըրած առաջարկութիւնները մերժել է, Ա. Եւրոպայի կայսրը համոզուել է, որ իր բարոյական պարտաւորութիւնը կատարած ըլլալու համար ուրիշ միջոց չմտաւ իրեն բայց եթէ ընդհանուր քուէարկութեան սկզբունքը Իտալիայի նոր կարգադրութեանը հիմնքն, որուն վրայ հաստատուած է նաեւ իր կայսրութեան օրինաւորութիւնը :

Եստեղ սկզբունքը Ռոմանիայ եւ Բարմայի

սիոյ կառավարութիւնները չկրնար ընդունել, իմացուցեր են կրտսէ Պաղլիսայ ու Եւրոպայ կառավարութեանց թէ ազգային դերիշխանութեան սկզբունքը միջին Իտալիայ գաւառաց Սարտենիայի հետ միանալուն հիմն չեն ծանչնար :

Թուրքիէն մարտ 3/15 եւ 4/16 թուով եկած հեռագրական լուրերը կը ծանուցանեն թէ Միջին Իտալիայի գաւառներուն մէջ քուէարկութիւնները կատարելով՝ հետեւեալ արդիւնքն ունեցեր են :

Թոսկանայի մէջ՝ 1,806,940 հոգի ժողովուրդեան վրայ՝ 366,571 քուէարկուէ Սարտենիայի հետ միանալու համար քուէ առել են : 14,925 մարդ ալ զատ թաղապետութիւն ըլլալու համար քուէ առել են :

Ռոմանիայի, Բարմայի եւ Սօթենիայի մէջ ալ՝ 2,127,105 հոգւոյ վրայ՝ 406,791 քուէարկուէ Սարտենիայի հետ միանալու համար քուէ առել են : Եստեղ երեք գաւառներուն քուէարկուելուն հետեւեալ կերպով կը բաժնուին : Ռոմանիա 202,659 : Սօթենիա 115,621 : Բարմա 88,511 :

Սարտենիայի կառավարութեան ըրած վերոյիշեալ յայտարարութիւններուն նայելով, այս քուէարկութեամբ Միջին Իտալիայ երկրներուն Սարտենիայի հետ միանալը արդէն լմացած կը համարվի : Բայց Իտալիան ինդիկն ալ լուծված կրնայ համարվի : այս է հիմա ալ ամենուն ուշադրութիւնը գրաւող կետը : Եւրոպայի կայսրը կը կարծիք թէ Եւրոպայի զինուոր զօրութեամբ դիմ կը կենայ Թոսկանայի մեծ գրաւութեան եւ Ռոմանիայի երկրին Սարտենիայի հետ միանալուն որով Ալեքսանդրիայի եւ Յուրիկի գաղապարութիւնները բոլորովն կը փճանան : Միւս կողմանէ կարծիք ընդունել կան, թէ Պաղլիսա Սալոնի ու զույցէ Կիլիկիայի կոմսութեան ալ երկրները ձեռք բերելով, եւ միւս կողմանէ Թոսկանայի ու Ռոմանիայի ժողովուրդը միահամուռ կամքը տեսնելով՝ Սարտենիայի պաշտպանութիւն կրնէ եւ

իր հօգի միջնորդութեամբ արիւնհեղութեան առաջը կտանուի :

Իտալական լրագրիները կը ծանուցանեն թէ Իտալիայի մէջ ազատագրական բանակին հրաման դադրէ Գարիբէն, որ ծանրայ կը կրու պատաստ ըլլայ : Եստեղ պատաստութիւնը օմանք Պաղլիսա գաւառաւոր մասը կը մնան, օմանք ալ Թոսկանա մասնը մտնոք :

Յիշեալ լրագրիներուն հարկերու յելով Հոմի Պապը Սարտենիայի թաղապետին դէմ բանադրանք հանելու ըստ պատանքը բերէ թէ որ Ռոմանիայի գաւառները Սարտենիայի հետ միանան :

Միւս կողմանէ Իտալիայի դաւադան գաւառաց հոմիական եկեղեցականներն ալ պատգամաւորութիւններ կը իրեն Սարտենիայի թաղապետին, եւ իրենց երախտագրութիւնը կը յայտնեն Իտալիայ ազատութեանը համար ըրած ջանքերուն փոխարէն :

Պաղլիսայ ու Եւրոպայ մէջ եկած առեւտրական վերջին գաղապարութեան վրայօք Եւրոպայ խորհրդարանին մէջ երկար վեճարարութիւններ ըլլալէ ետեւ, լատ. մարտ 11 ին օրը ընդունելով, որովհետեւ որ ազգին կողմէն նոյն գաղապարութեան համար շնորհալոյս թեան ուղերձ մը մատուցվի Ա. Ալեքսանդրիա թաղապետին :

ՆԵՐՏԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Եւրոպայ շորիքարթի օրը՝ արքունի փողբանոցին մէջ 30,894,900 զուրու թղթադրամ այրեցաւ հրապարակուի :

Եստեղ միջին հիմապրած թղթադրամը գումարը կրնէ 409,898,950 զուրու :

Պայտերական հրամանաւ Բարձրագոյն Ետեւին Մաղպաթայի գրաւաններին անդամ Հայտարարել Վերսիլի գայմաբաժնու անուանեցաւ :

Կան մասանց՝ իմանուց խնդիրս, առ մանկունս նորակիրթ փոքր տարեկան լի : ,, Եհաւանի, Երեստփանէսի օղաքադաքացոյն խնարհ յայտարարութիւնը ընելով, կուզես նէ լաց, կուզես նէ խնդա, եղածն ու ըլլալքն առէ :

Պօղոսի թղթոց մեկնութիւնը կարկնած տեղը կարծեր է որ ինք ալ Պօղոսի պէս միջին երրորդ երկրներէ ելեր, եւ կը գծկամակի վար իջնալ ի Բեքե + Եւրոպայի գրաւաններէն : Եստեղ յանձնապատան մեծաբանութիւնը լսած տեղը՝ չէս ըսել որ խօսողը Լիւպիցի կամ Կիւտանի յաջորդն է : Բայց ինչ էր արդեօք իր մտքին մէջ այն Բեքե + Եւրոպայի ու Եւրոպայի մասանց, որ ամա կանով ու գոյականով հայերէն իմաստ մը չեն տար : Ուրիշ ելեր է ինքն այն բարձրութիւններն ի վեր, եւ ինչ սանդղղով : Ինչ որ է նէ, այն մարդուն միտքն իր մեծութեամբն ու բարձրութեամբը լեցուած, աշխարհի բարձրագոյն լեռանց գագաթները զիտել կուզէ ելեր, եւ իր յաջորդներն ալ իր հետեւին իր շաւիղէն չեն զատուած : վասն զի, ետեւն տարի ետքը մէկ ուրիշն ալ նոյն նիւթին վրայօք խօսած տեղը, —

1. Եւրոպայի յաջորդներն իմանալ :

“ Եւրոպայ լեզուն կատարելութեան ու ազգայն օգտին փոխել չըլլար արտել : ,, նուա մէջը նէ, կրտսէ, բան չունենք : ,, որ այնչափ քերականութիւններն եւ “ տեւ ելելինք ողոյց համար սիրտ ու զը “ ընչ մաշեցունելու : ,,

Եստեղ խօսքերն ըսող իմաստասերն որուն համար արդեօք անկէ ետեւ սովորաբար սիրտ եւ գրիչ կը մաշեցունէ եւ գրէ : Հրեշտակաց համար : Ասան զի, գեւ անցած տարի ինք Հայկաց վրայ գիւյադներգութիւն մը հրատարակեց, որուն լեզուն ու իմաստն անցեալ ներկայ եւ ապանկ Հայոց բոլորին ալ տնիմանայի եւ անհասանելի է, եւ որուն բացատրութիւնը Գրիգոր Կարեկացին միայն կրնայ մեզն տալ գաղապարներն օրը, եւ որ վերջապէս անաւա ընեալ բանութեան դէմ ալ վայրկեան մը չըլլի մանաւով, կըրնայ իր հետը Հայոց մեծամուն եւ միակ Եւրոպայի համարն ալ ձախողաբար կրծանել : “ Եւրոպայ եւ ահա ոչ էր, խնդրեցի, եւ ոչ գտաւ տեղի նորա : ,, Եւրոպայի մեծն այստեղ ամադուր ոչ ձեռքէն մեր մանկանց համար գրուած ճիշդ եւ մանաւանդ պարզախօս զիրը չենք կըրնար անկախել : վասն զի

1. Եւրոպայի յաջորդներն իմանալ :

Թէ որ ընչ մը աւելի թախանձելու ըլլաս նէ, արիւնքն նման աշունին խոթուելով, Եւրոպայի հացին պէս կը հանեն ձախող գրաւաւ երկրապետութիւն մը կամ զըրաշաշիւ մը կըրնան, եւ վարձապետներն ու աշակերտները միանգամայն ըստ փինդական լեզուն ու առեւգումաններուն լուծմանը կը գաղապարեն մըշտաշինալու : Եւրոպայի համար իրենց դանգալի, երբ որ զըրոշներն իրենք ալ չեն ան դրամներն :

Եւրոպայի ուրիշն ուրիշ գուռադրները մեր մանկանց խնայողութեան հացը խնայելու համար : եւ ահա հոն ալ նմանապարութիւն մը կը գտնուի, որուն թղթապայ մէկն երկրի վրայ, միւսն ալ երկրները կը բնակի : Եստեղ եւրոպայ Գրանտիսոս կամ Փրանկիսոս, իրեն խառնովանող կնիք սիրտը հանգնեցունելու համար, թուղթ մը կը գրէ երկրները կը խրկէ հոգով թեւերով, եւ ամենատարբեր կերպով իրեն ալ երեք անձանց ստորագրութեամբ նոյն հետայն պատասխան մը կը հացունէ, եւ բանը կըլլանայ : Եւրոպայ, աղէկ բան, բայց մեր մանկանց կարողութիւնէն գուրտէ երկրներն ի վեր սուրհանդակ հանել : Եւրոպայի, ասանկ թղթապետութեան մը

համար մարդ Եւրոպայի կարգն ունենալու է, եւ մեր մանկունքն ալ անապատաւ կանու թեան շնորք չունին : Պայլերիս ուրիշ կողմ ուղղել, հայկադուն, հոս ալ մեր մանկանց բերին հաց չիկայ : բայց ուր իրենք վերջապէս :

Հայոց գրականութիւնը, որ լուսաւորութեան բառով կը յորջորջուի առ ժամ, նաւ մըն է, որուն առաջիկ խալաց եւ կողից ամմէն զին իւրաքանչիւր կուտակցութիւն կայմ մը առաջատու մը եւ զեռի մը դրած, իւրաքանչիւր իր տնկից փլած հոգուն ուղղութեամբ վալի կու գէ գայն : Եւրոպայի չեկրոնալով այս ամմէն զեկոյց հպատակել եւ ամմէն հոգով զին ընթանալ, առանցքի վրայ կեցածի պէս կը գառնայ, զեւրեւ կը պարտի, բայց ոչ առաջ կըրթայ եւ ոչ եւ կըրկի : Իր գառնալուն շարժմունքը զգալով, իւրաքանչիւր նաւու զեղաւանը մէյ մը ցնծութեան ազդակ մը կը ձգէ, եւ իր կրից կամ շահուն կամ յուսոյն եւ կամ պատրանաց փոքուն իր առաջատու փշելով, Վերթանք կոր, “ կողադակ, ուղղակի փրկութեան նաւ “ ահա զիտար կըրթանք կոր : հոգմն ինձի “ աջողակ է, եւ երկրներ հաշտ ախար կը “ նայի կըր ուղղելին : Եւ, թէ որ

Եւրոպայի նախագահ Միշ-
մա փառանք Միշի փառանք անու-
նեցաւ :

Գարնալ կայսերական հրահանգ
Համար Սթէֆան Էֆէնտին եւ խո-
րասանահան մեծարգոյ թաղման Էֆէնտին
Պէյօղլուի թաղական ժողովին անդամ
անանեցան :

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ուրբաթ օրը Երզնայի Գերագոյն
ժողովը իւր նախընթաց նստին մէջ եղած
առաջարկութիւնն ընդունելով՝ յանձ-
նաժողով մը ընտրելով ազգային բժիշկնե-
րէ ուսումնականներէ եւ քանի մը բանի-
րուն ու պատուաւոր անձերէ :

Եւս յանձնաժողովին պաշտօնէն՝
Ս. Փրիլէն հիւանդանոցին վեճակը քնն-
նել եւ անոր յարատեւ բարեկարգու-
թեանը հարկաւոր դատած միջոցներն
ի գործ դնել :

Եւս յանձնաժողովին պաշտօնէն՝
Ս. Փրիլէն հիւանդանոցին վեճակը քնն-
նել եւ անոր յարատեւ բարեկարգու-
թեանը հարկաւոր դատած միջոցներն
ի գործ դնել :

Եւս յանձնաժողովին պաշտօնէն՝
Ս. Փրիլէն հիւանդանոցին վեճակը քնն-
նել եւ անոր յարատեւ բարեկարգու-
թեանը հարկաւոր դատած միջոցներն
ի գործ դնել :

Մարտին գիտել, Մարտին կայմը
« եւ Եւրոպայի առաջատու ինժի ար-
« զիւր չըլար նէ, շատոնց հասեր էինը :
« Օն ապրեկն, Ս. աստիւր դուրս, Ս. ե-
« բուժանը ներս, Եւրոպայի արտաք, եւ
« ազգին բոլոր թշնամիքն ի կորուստ, որ
« անարգել եւ անպարտ իր թանքն :

Բարի երթաք, Զարաթ Գերագոյնը,
ես իս քանի զիտեմ նէ ամսին օր կեր-
թանք ու կերթանք, եւ կերկայ թէ,
ոչ դուր ոչ մենք անը մը երթալը չու-
նինք : Վասն զի, մեր երթմը մեր չուն, ժա-
մանակաւ թագաւորն պաշտօնէն փախչող
ներքինեաց չունին նմանէ : Եւս ողորմե-
լիներն օր մը թագաւորին սրբօղակով,
դադարեկ փախչելու խորհուրդ կրնն.
եւ գիշեր եղածին պէս, պաշտօնին առ-
ջեւէն մեծ մահոյի մը կը մտնան, ամսին
ալ յամենայն դուրս թանքն եւ անդադար
թի կը քաշեն : Եւ ասանկ սրտի մտօք
թիւթարած տեղերին, երբեմն կը կար-
ծեն, որ Զեւեհ հասած կըլան, երբեմն,
Մարմարան լըմցուցած, եւ էն փրջնալ,
Գարնանան ներս գէն կըլաւ մտեցած :
Երջույնը վայ հասած ամսեր՝ Գար-
դանան ներսը հասնող նաւորդներին
նըր դանայ նէ արէկ : Բարէ, խնդ ներ-
քիններն իրենք զերենը նոյն խի արեւուն :

քննիչներուն առջին անաչառապէս եւ
մտերմամտաբար քննիչով իրենց սով-
րած ուսմունքներուն մէջ բաւական
յառաջադիմութիւն ըրած ըլլալին
յայտնի ըրին, եւ քննիչներուն ստորագ-
րութեամբ զատ զատ ցանկերու մէջ
նշանակիլցան :

Բնութեան վերջը Եւսնապատիւ
Սրբազան Պատրիարք Հայրն իւր գո-
հանախութիւնը յայտնելով ըրաւ հանդի-
սականներուն : Եւսնապէս քննիչներն
ալ զօհոճանութիւններն յայտնելով մեկ-
նեցան դպրոցէն :

Ե.Ր.Դ

Լազարոյս զիտեմ բաժանարար
հիւանդ ըլլալով, մեր արդոյ բաժանորդ-
ներէն արեւց որ լրագիրը չլինայ ձեռ-
քերէն հասնել, կը խնդրեն որ լրագ-
րիս զրահանակը իմաց տալու բարե-
հաճին :

ԽԱՆՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մայրաքաղաքիս զանազան խանե-
րուն մէջ լցված Զերբէզ ու Թաթար
գաղթականներուն մէջ թափ- ըսված
փոսնդաւոր եւ տարափոխիկ հիւանդու-
թիւնը յաճախած ըլլալով, արքունի
բժշկական ընկերութիւնը որ մայրաքա-
ղաքիս բնակչոց առողջութեանը վերա-
բերեալ խնդիրներուն զբաղելու պաշտօ-
նին ունի, յիշեալ հիւանդութեան մայ-
րաքաղաքիս մէջ տարած վերստ առաջը
առնելու միջոցներ առաջարկեց կայսե-
րական բարեխնամ կառավարութեան :

Թանգիմաթի ժողովին անդամ
Էֆէլէթ փառանք որ քանի մը ամիս
ի վեր հիւանդ էր, այս շարժում վախ-
ճանեցաւ :

Մայրաքաղաքիս հրատարակած
անդրեկական Էֆէլէթ- ըսված լրագիրը կը
ծանուցանէ թէ կայսերական բարեխնամ

կառավարութիւնը անկեղ առաջ Արիտի
կողմէն քաղաքարհման պատճառներով ու-
րիշ օտար երկիրներ փախչող ապստա-
նող կրեացիներուն յանցանալը ներս մ
եւ հետեւաբար իրենց հայրենիքը վերա-
դառնալու ազատութիւն շնորհեց :

Եւսնալ հինգ շաբթի օրը Պէ-
շեթաշէն երկու ջուրտակ նաւակ մը
ուր ծանապարհօրդով Ս. Պօլիս ե-
կած ժամանակը, Թափահանէի մօտերը
երկաթ նաւած նաւ ու պարսկին վը-
րայէն անցնել ուղիով, պարսկը կը ձըզ-
տի (կէրիմէ) եւ նաւը տակն ի վայ
ըլլալով մէջն մարդիկը ծովուն տակը կեր-
թան, ու բայ ի մէկէն ամեն ալ կը խըզ-
ղովին :

Եւսնալ շաբթու տեսչութիւնը
զրահանեց մը ձեռք ձգեց, որ մետաղ-
այ գրամներ եւ տասնոց քսանոց թու դ-
թեր կը շինէ եղեր :

Արաքի իրիւն ժաբ մէկու կէ-
սին միջոցները Լաւիւտար Տէրվիշե-
րուն թափէրէն փողոցը մեծ տան մը խո-
հարանէն հրգեհ կըլելով՝ հոյն սասա-
կութեանը պատճառաւ շուտ մը տարա-
ծեցաւ. եւ այն փողոցին բոլոր տունները
մոխիր դարձուց :

Գաղղիական Լաւ շոգնուր
Լիւթանի Մարտիկա դաճած ժամա-
նակը փար. 23 ին Պատմիայի առջեւ
ժայռի զարնվելով խորտակեցաւ եւ մէ-
ջը դանդաճ ութտուն եւ չորս ծանա-
պարհօրդէն յիտունը կորսնցնան նաւա-
պիտն ալ մէկտեղ :

Եւսնալ շաբթին հետեւեալ ցա-
ւալի լուրը կը գրեն մեզ :

Գիւղաքաղաքիս ըսվէն անցնող Սա-
ղաքիս գետին ջուրը մերձակայ լիւանց
ձիւներուն մէկէն ի մէկ հալելուն պատ-
ճառաւ այնքան շատցաւ, որ մարտի
15 ին ուրբաթ շաբթ լուսնալու զիշերը
զիւղաքաղաքս կոխեց ու կէս կանգունի
չափ բարձրանալով մեծ վնաս դործեց :
Եւս ցաւալի արկածէն ընդհանրապէս
վնաս կրօնիս ստորին թաղերուն աղ-
քատ բնակիչը եղան, որոց ունեցած
քիչ մը պաշարը որ հազիւ թէ ձմեռը

զլուս կը հաներ, ջուրերուն տակ ապա-
կանեցաւ, եւ իրենք մնացին անաշաղ-
եւ խնդ մեծակի մը մէջ :

Եւս վնասաւոր արկածէն ազատ մը-
նաց մինակ քաղքին շուկան ու Ս. Ստե-
փանոս եկեղեցւոյ թաղը, որ բուն խի
Եւսնալ շաբթին քաղաքը մը հետեւ ըլլա-
կի մը վրայէ :

Փարիզ հրատարակած հայերէն
Փրիւանուն շարաթական լրագրին մարտ
2 թուոյն մէջ հետեւեալը կը կարդանք :

Եւսնալ շաբթու ազգային հաճե-
լի գէպը մը կատարեցաւ այս կողմերը :

Մարտիկա բնակող Սեւադոյ
Տէր Յ. Եւրպէսեան հայազգի փաճա-
ռականին անգլանիկ աղջկի դուստի մը ծը-
նելով՝ գրեր էր ի Փարիզ արժանապա-
տիւ Էւսնալ շաբթին Վարպետ վար-
դապետին, որ հաճի Մարտիկա երթալ
եւ նորածինը մկրտել : Որն որ հայազգի
կրեհօրը հեա ընկերութեամբ փութա-
ցին առժամայն դէպ ինչոյն քաղաքը :

Եւս հանդէսը խիստ սրտառու
կերէ, եւ բնակչանաւոր այնպէս պիտի
լինէր : Ասան զի հեաւոր աշխարհէ
զաղթեալ եւ օտար ժողովուրդի մէջը-
նակող ընտանիքի մը ու երկու կամ երեք
հայերու եւ ըստմութիւն դաղիացեաց ներ-
կայութեանը կատարէր այն :

Օտարաւոր եւ ազատամիտ դաղ-
ղեցիք խորին պատիւաւոր եւ հետա-
քըքրութեամբ հանդիսատես եղեր են՝
Հայաստանաց Եւրպէսեաց այս արարու-
թութեանն :

Մարտ-Թափահան թաղի հրեկեալ դըզ-
րոցին նորոգ կառուցմանը համար Մուսահեա-
ճեան Մանուկ ապրի եւ Եւսնալ շաբթին
Համբարձում ապրի ձեռամբ կամաւոր նուեր
ընծայող Եւսնալ շաբթին անունները :

24415	Եւսնալ առջի դուստը
200	« Եւսնալ շաբթին Սիմօն ա- ղա
100	« Ս. Յովսէփ աղա ոսկերիչ
50	« Ս. Եւրպէսեաց աղա բոնձաւ
100	« Բարսեղ աղա Սիմօնեան
50	« Եւսնալ աղա Սեւադոյեան
50	« Իօնէճաւոր աղա ոսկերիչ
100	« Տ. Գրիգորի եւ Տ. Գար-

հոնաճ ստանկերը ձեր խորտարանն եր-
թալուն, իրաւունք ունէինք հաստատուն
զիտութիւն ու զիւր պահանջն ձեռքէ :
Հիմայ այս յուսոյն փնտալը տեսնալով,
անցած դաճած ստանկերուն կորուստը
մոռնալու, եւ մեր զիտուն շարք տեսնալու
ենք, եւ սակայն ձեր տղիտութիւնն ու
զիւրքերնուդ անպիտանութիւնն ալ, ու
բուն գեա դուք չէք կենար կոր հաւա-
տալ ձեր շփացածութեամբ, թէ որ
կըքցող կայ նէ, ապացուցանելը պարտք
է ազգայնոց օգտին համար : Եւս քնն-
նութիւնն ու ապացուցութիւնը քննա-
բանութեան կիցնայ, եւ կը կարծեմ որ
ազգին այս բարոյական անխնայութեան
ամենը, քննաբանութիւնն միայն որ զի-
տութեանց եւ դրոց անկարգութեանը
դուցէ թեթեւ դարման մը տանի : Ուս-
տի այս քննաբանութիւնն սկսնելու ա-
ռաջ, արժան կը համարենք քննաբա-
նութեան ինչ ըլլալն ու պայմանները
բացատրել ուրիշ օր մը, թէ որ Եւս-
նալ կամի :

Ի. Պ. Միշի

